Matti Muukkonen
28.10.2022

Lakivaliokunnalle

HE 200/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yhdistyslain muuttamisesta

Ehdotuksessa esitetään yhdistyslakia muutettavaksi joiltain osin. Lakiehdotukseen sisältyy muutosesityksiä, jotka kohdistuvat muun muassa lain 17, 19, 23 ja 27 §:iin. Seuraavassa kommentoin sovitun mukaisesti näihin liittyvää, aiemmassa tutkimuksessani havaitsemaani epäkohtaa, jonka toivoisin valiokunnan tässä yhteydessä korjaavan lain selkeyttämiseksi.

Olen asiaa käsitellyt aiemmin teoksessani Yhdistysoikeuden perusteet (Edita 2008, s. 158–159). Näkemykseni lain 27 §:n 2 momenttia tulisi korjata. Nykyisellään säännös kuuluu seuraavasti:

> ”Päätös sääntöjen muuttamisesta 17 §:n 2 tai 4 momentissa tai 19 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla taikka siten, että enemmistövaalitapa korvataan suhteellisella vaalitavalla, on kuitenkin pätevä, jos päätöstä on kannattanut yli puolet äänestyksessä annetuista äänistä ja se muutoin on tehty siten kuin sääntöjen muuttamisesta säädetään tai määrätään. (8.7.2022/663)”.

Verrattuna vuonna 2008 kirjoittamaani säännöstä on kehitetty myöhemmin siten, että nykyään säännöksessä viitataan myös 4 momenttiin, kun tuolloin viittaus oli vain 2 momenttiin. Sen sijaan, mikäli hallituksen esitys 200/2022 vp tulisi hyväksytyksi, muuttuisi säännös muotoon:

> ”Päätös sääntöjen muuttamisesta 17 §:n 2, 4 tai 6 momentissa tai 19 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla taikka siten, että enemmistövaalitapa korvataan suhteellisella vaalitavalla, on kuitenkin pätevä, jos päätöstä on kannattanut yli puolet äänestyksessä annetuista äänistä ja se muutoin on tehty siten kuin sääntöjen muuttamisesta säädetään tai määrätään. Mitä tässä momentissa säädetään, ei sovelleta sääntömääräykseen, jonka perusteella hallitus tai sen jäsenen voidaan valita jäsen- tai liittoäänestyksellä.”

Vuonna 2008 esittämäni kritiikki kuului seuraavasti:

> ”Epäselvyys ilmenee kun säännöksessä mainitut lainkohdat avataan: päätös sääntöjen muuttamisesta erillisessä äänestystilaisuudessa tai postitse taikka liittoäänestyksessä – on pätevä, jos päätöstä on kannattanut puolet ja muutoin noudatetaan mitä sääntöjen muuttamisesta on säädetty tai määrätty. Ensisilmäyksellä tämä tarkoittaisi joko sitä, että erillisessä äänestystilaisuudessa tai postitse taikka liittoäänestyksessä voitaisiin

> sääntöjä muuttaa ½-enemmistöllä. Tämä olisi kuitenkin epäloogista siksi, että vaihtoehtoisilla tavoilla lievennettäisiin yhdistyslain 27.1 §:n 3 kohdan ¾-vaatimusta".

Tuon jälkeen säännöksen alkuosa on jossain määrin korjaantunut sillä, että 17 §:ää on kehitetty. Nythän sen 2 momentissa viitataan etäkokoukseen ja 4 momentissa etäosallistumiseen. Näin ollen "erillisessä äänestystilaisuudessa tai postitse" on nyt korvautunut "etäkokouksessa tai etäosallistuen" muodolla. Tältä osin en täysin ymmärrä, miksi näin on ylipäätään säädetty, koska tuollainen viittaus on nähdäkseni tarpeeton. Miksi etäkokouksessa tai hybridikokouksessa pitäisi vaatimukset olla toiset kuin silloin, kun kaikki ovat perinteisesti paikalla? Tältä osin huomionarvoista on, että tosiaan 27.2 §:n viittausta 17.2 §:ään ei muutettu, vaikka vanha 17.2 § muuttui 17.3 §:n alkuosaksi. Tähän ei siis enää laissa 678/2010 viitattu.

Vuoden 2008 tekstissäni nostin esiin edelleen seuraavaa:

> "Toinen sanamuodon puolesta perusteltu näkemys olisi, että päätös sääntöjen muuttamisesta vaihtoehtoisella päätöksentekotavalla edellyttäisi yhdistyksen kokouksessa (tai valtuustossa) ½-enemmistöä, jonka jälkeen noudatettaisiin itse erillisessä äänestystilaisuudessa, postiäänestyksessä tai liittoäänestyksessä ¾-vaatimusta. Näitä kumpaakaan tulkintamallia ei voida pitää perusteltuna yhdistyslain 23.1 §:n 1 kohdan valossa, jossa nimenomaisesti todetaan sääntömuutoksista päätettävän yhdistyksen kokouksessa (tai valtuustossa). Siten huolimatta siitä, että yhdistyslain 27.2 §:stä erityisesti tarkoitetulla tavalla-maininnan vuoksi voi saada virheellisen kuvan, on valittava toinen tulkintamalli".

Kritiikki on edellä mainittujen (17 § 2 ja 4 mom.) osalta vanhentunutta toki edellisessä kappaleessa esitetyllä huomautuksella. Sen sijaan perusongelmaksi muodostuu nytkin vielä säilytettäväksi ehdotettu viittaus 19 §:n 1 momenttiin.

Nykyisen 19.1 §:n mukaan:

> "Päätösvaltaa voidaan säännöissä määrätä käytettäväksi liittoäänestyksessä sellaisessa yhdistyksessä, jonka jäseninä sääntöjen mukaan on vain yhdistyksiä taikka yhdistyksiä ja yksityisiä henkilöitä. Säännöissä on mainittava, missä asioissa tai millä edellytyksillä päätösvaltaa käytetään liittoäänestyksessä. Liittoäänestys ei voi koskea 23 §:n 1 momentissa mainittua asiaa."

Tässä on jo otettu huomioon viimeisessä virkkeessä vuonna 2008 esittämäni kritiikki sen osalta, että on todettu, ettei liittoäänestys voi koskea 23 §:n 1 momentissa mainittua asiaa. Tuon säännöksen mukaan "Yhdistyksen tai, jos säännöissä on niin määrätty,

valtuutettujen kokouksessa on päätettävä: (16.7.2010/678) 1) yhdistyksen sääntöjen muuttamisesta[.]”

HE 200/2022 vp:ssä 19.1 §:ään on tarkoitus lisätä vielä viittaus siihen, että 23.1,4 §:n mukainen hallituksen tai sen jäsenten valinta olisi jatkossa mahdollista liittoäänestyksellä.

Jos palataan alkuperäiseen kritiikkiini, niin edelleen 27.2 § olisi jatkossakin viittaamassa sääntömuutoksiin – siis myös liittoäänestyksessä (19.1 §) – joka ei kuitenkaan ole 23 §:n mukaan mahdollista. Lain 23 §:ään ei tältä osin ole tulossa muutosta. Pitäisin perusteltuna, että asiaa koskeva epäselvyys korjattaisiin. Vuoden 2008 tekstissäni esitin asiaa korjattavaksi seuraavalla tavalla:

> ”Päätös muuttaa sääntöjä 17 §:n 2 momentissa tai 19 §:n 1 momentissa tarkoitetun päätöksentekotapojen mukaiseksi niissä asioissa, joita ei 23 §:n 1 momentin mukaisesti ole säädetty yhdistyksen kokouksen päätösvaltaan kuuluvaksi, on kuitenkin pätevä, jos päätöstä on kannattanut yli puolet äänestyksessä annetuista äänistä ja se muutoin on tehty siten kuin sääntöjen muuttamisesta on säädetty tai määrätty. Sama koskee enemmistövaalitavan korvaamista suhteellisella vaalitavalla”.

Täysin toimiva tuo ei enää ole, johtuen siitä, että 17 §:ää on edellä kuvatulla tavalla muokattu. Nostaisin kuitenkin tuosta muotoilusta esiin sen, kuinka säännös tulisi nähdäkseni kirjoittaa muotoon, jossa viitattaisiin siihen, että sillä tarkoitetaan sääntöjen muuttamista kyseisissä säännöksissä mainitun mukaisiksi: ”Päätös muuttaa sääntöjä x ja x §:ien mukaisiksi…” Tällä on nähdäkseni selkeä ero siihen, kun nykyiset sanamuodot viittaavat nimenomaan näiden mukaisen päätöksenteon käyttämiseen, joka siis johtaa mahdottomaan lopputulokseen nykyään vielä liittoäänestyksen osalta.

Espoossa 28.10.2022

Matti Muukkonen

HTT, OTT, YTM, yliopistonlehtori, julkisoikeuden dosentti